

8. HERALDICKÝ DOPIS.

K soupisu heraldických památek. Jak již bylo oznámeno, koná Heraldický odbor J. s. č. r. přípravné práce pro soupis všech heraldických památek naší vlasti; jsa si vědom závažnosti tohoto podniku, přistupuje k němu s pečlivým rozbořem všech otázek, které podmiňují náležité výsledky soupisové akce. Jedním z nutných předpokladů pro tuto akci je místní rozdělení celé oblasti, jež má být zpracována. Za tím účelem byla vyhotovena norma tohoto územního rozdělení; norma obsahuje tato pravidla: Řadění a ukládání získaného materiálu popisového i obrazového (fotografického) se provádí podle zásady třídění místního, jako zásady hlavní. Pro toto třídění je stanoven nejmenší jednotný obvod, a to pro hl. město Prahu okres městský (čtvrť), pro celou oblast mimopražskou okres soudní. Každý okres jest označen svým pořadovým trojmístným číslem. Listy i obálky obsahující získaný materiál budou se řadit za sebou podle těchto čísel od nejmenšího k většímu, nejprve Praha, dále ostatní Čechy, pak Morava. Jak povaha heraldiky přímo sama nabízela, byl proveden výběr pořadových čísel podle krajů; následují po sobě v Čechách: 0 Praha, 1 Mladá Boleslav, 2 Jičín, 3 Hradec Kr., 4 Chrudim, 5 Čáslav, 6 Tábor, 7 Budějovice, 8 Písek, 9 Plzeň; na Moravě: 0 Brno, 1 Jihlava, 2 Olomouc, 3 Mor. Ostrava, 4 Uh. Hradiště. Toto krajové číslo je první v trojmístné skupině, tedy stovkové, po něm následuje desítkové číslo politického okresu a jako jednotkové číslo číslo soudního okresu. Jsou pak čísla krajských měst celé stovky, okresních měst celé desítky; na př.: 400 Chrudim, 410 Vysoké Mýto, 411 Skuteč. V normě je pamatováno i na další soustavné dělení podrobné pro obvody, kde množství nashromážděné látky by si vyžádalo třídění podrobnějšího. Kartotékové třídění nebo čísla, jež mají odlišit toto třídění místní od dělitka jiného druhu, jsou normovány v barvě zelené. Tento návrh místního rozdělení je doplněn seznamem 212 okresů a přehlednou mapou, obojí s přidělenými pořadovými čísly místního třídění. — Jak patrně, jde o způsob zcela prostý, který však zavádí již od prvních počátků chystané soupisové sbírky dokonale pořádek, který by bylo možno důsledně dodržovat bez přepracování soustavy, i kdyby se materiál rozrůstal sebevíce. Přejeme si, aby norma ZN4 — jak jest označena — byla šťastným počátkem počátku velkého díla. — J. Mašek.

Poznámka. Ze 4 norem, jimiž se bude řídit soupis heraldických památek, je již vypracována také norma pro popis znaků (ZN2); na normě o registraci znaků a fotografování materiálů (ZN1), jakož i na normě pro fotografování znaků (ZN3) se pracuje. Neopomineme včas podat zprávu o dalším postupu přípravných prací.

Večer ku počtě 100. narozenin Vojtěcha Krále z Dobré Vody pořádá Genealogický a Heraldický odbor J. s. č. r. v pondělí dne 8. května 1944 v 19.30 hod. v místnostech Lékárnického domu, Praha II., Malá Štěpánská 15; na pořadu je proslav p. J. Milde o významu V. Krále z Dobré Vody a dále přednáška p. Dr. Františka Beneše „Význam pečeti pro rodopis“, jakož i přednáška p. Ferdinanda Vlčky „Městská heraldika“. Obě přednášky jsou provázeny světelnými obrazy.

Kurs rodopisu a heraldiky, který měl být konán na jaře, byl definitivně odložen na podzim 1944; bude zahájen počátkem měsíce října. V heraldickém kursu budou přednášet pp.: Dr. Frant. Beneš, Prof. J. Mařík, J. Milde, Dr. Miloslav Novotný, K. J. Obrátil, Dr. Viktor Palivec, Josef Svátek, Vladislav Tomiček, Ferdinand Vlčka; kromě nich budou požádáni ještě další odborníci o přednášky. Veškeré podrobnosti o době a místě kursů budou včas oznámeny.

Heraldika v tisku. Moravské noviny opět přinesly několik statí o heraldice z pera M. M. Novotného. Tak Mor. noviny z 12. února 1944 se zmiňují o znaku Bedřicha Šířenky ze Šířeně (poloviční kříž); dne 14. března 1944 přinesly zmínku o znaku Madčanskýct z Madčan (netopyří křídlo); dne 25. března 1944 o znaku Václava Malinovského z Malinovic (v modrém štítu stříbrná podkova s křížem) a o znaku Klimenta ze Symře (v červeném štítu parohy). Měsíčník Živá tvorba v čísle 3 a 4 z r. 1943 otiskuje pěkný článek Dr. Bohumíra Lífky „Hesla dávných českomoravských čtenářů“, v němž jsou četné zmínky o heraldických supralibros a exlibris. — Ve Zpravodaji Českomoravské vysočiny z 1. dubna 1944 jest uveřejněna zmínka o několika zajímavých znacích obcí na Hlinceku; tento týdeník je vydáván v Hlinsku. — Měsíčník Zdroj v čísle 114 z 15. dubna 1944 uveřejnil barevnou reprodukcí obrazu malíře Vermera van Delft, nazvaný „Pán a dáma u vína“; dvojice osob sedí v místnosti, na jejímž pootevřeném okně je barevným sklem vyobrazen eliptický štít bez přílby, nžděl dělený, pravá polovina dvakrát našir dělená, levá polovina jednou našir dělená; jednotlivé figury však nelze přesně rozeznat.

Je jistě velkou vzácností, aby na některé bankovce nebo státovce byl jiný znak nežli státní nebo zemský. A přece jsou u nás nyní v oběhu bankovky, na nichž je rodový znak. Jsou to tisícikoruny vydané dne 24. října 1942, na nichž je podobizna jednoho ze stavitelů pražské katedrály, a pod ní jeho znak, štít (bez přílby a klenotu) s kulem jednou v levo lomeným. — Ostatně i stokoruny z 20. srpna 1940 s pohledem na Hradčany nesou znak městský, a to na Brunčvíkové soše, tvořící popředí hradčanského panoramatu.

Heraldika v aukcích. V dubnové aukci Jeřábkovy Umělecké síně (Praha II, Spálená 24) byly draženy také heraldické předměty, na př. cínová mísa s erbem Thurn-Taxisů, cínová holba s erbem z r. 1760, cínová konev s erbem z r. 1745 a j.

Spolek sběratelů a přátel exlibris pořádá dne 29. března 1944 přednášku K. J. Obrátla „Historický vývoj exlibris“, provázenou početnými světelnými obrazy exlibris, zejména erbovních. Přednáška byla pravým hodokvasem pro heraldiku. Závada v elektrickém osvětlení způsobila, že přednáška byla přerušena, bude však v ní pokračováno. Máme se nač těšit!

Věnování ku prospěchu heraldiky. Člen Heraldického odboru J. s. č. r., jenž si nepřeje být jmenován, věnoval pro účely Heraldického odboru částku K 1.600.—; přál bychom si, aby jeho příklad byl hojně následován.

Před 100 lety se narodil Vojtěch Král z Dobré Vody. Před 100 lety, dne 20. dubna 1844 se v Mladkově narodil Vojtěch Král rytíř z Dobré Vody, jeden z našich nejvýznamnějších heraldiků a rodopisců. Pilným studiem se stal skutečným odborníkem, ba autoritou v české znakovědě. Shromáždil rozsáhlé sbírky znaků, psal četné články a konal přednášky o heraldice a své vědomosti a zkušenosti shrnul ve velkém díle „Heraldika“ (1901), v němž uplatnil i svou zručnost kreslířskou. Svým nadšením i vědomostmi dokázal, že v jeho době, na přelomu století, neobyčejně vzrostl ve veřejnosti zájem o znakovědu. Jeho vůdčí postavení v tomto oboru se však stalo předmětem revnivosti, a tak byl Král z Dobré Vody označen jako diletant, který nemá vědeckou legitimaci k své činnosti; byl pak ve spojitosti s aférou nepravých predikátů skutečně umlčen, ale následkem bylo, že zájem o heraldiku brzy potom ve

veřejnosti uhasí. Král zemřel poloslepý v červenci 1915, doživ se rehabilitace alespoň částečné. — Není frází, řekneme-li, že jeho dílo žije dále: nejlepším toho důkazem je, že Králova „Heraldika“ téměř po 50 letech patří stále k nejhledanějším knihám a dosahuje ceny těžko dostupné. Nyní opět potěšitelně vzrostl zájem o heraldiku, ale vnější okolnosti jsou podobné jako v době Králově: jsou to opět laici, kteří hlavně pracují v heraldice; náš učený svět se zajímá o znakovědu jen v nejskrvnější míře, ke škodě věci.

Svaz přátel rodopisu konal dne 26. března 1944 zdařilou valnou hromadu, která za vřelého souhlasu všech přítomných zvolila čestným členem Svazu významného heraldického pracovníka Karla knížete ze Schwarzenbergu. — Předsedou Svazu byl opět zvolen p. Karel Vyšín, jednatelem p. V. Janovský. Valná hromada Svazu projevila též ochotu spolupracovat v heraldických věcech s Heraldickým odborem J. s. č. r.

Rak v české heraldice. Dílo s tímto názvem chystá p. M. M. Novotník ve Strážnici.

Co je Totschenighk? V díle Praktische Heraldik (Zhořelec 1887) od Dr. Otta Titana von Hefner čteme na str. 195 větu tohoto znění: Die Benennung Totschenighk ist gleichfalls französisch und bedeutet Pausch oder Binde. Český čtenář sotva ovšem bude souhlasit s autorovým názorem, protože ví, že jde o české slovo točenice. Dr. von Hefner se patrně dal svést francouzským slovem toque.

O Prof. Karlu Zappovi. Na městském hřbitově č. 2 v Ml. Boleslavi, v odd. O—V, číslo hrobu 1, 2, odpočívají v hrobce rodiny Eduarda Pecha ostatky uměleckého rytce gem a kamejí a heraldika Prof. Karla Zappa. V letošním roce vzpomínáme jeho 90. narozenin, narodil se totiž v r. 1854 v Praze. Od r. 1884 působil na odborné škole pro broušení a rytí drahokamů v Turnově a při tamnějším městském muzeu. Podle hřbitovních záznamů byl pohřben 22. října 1907 na mladoboleslavském hřbitově (kniha III, fol. 341), byv převezen z Turnova. Podle Ottova Naučného slovníku zemřel 21. října 1907 v Turnově. Ve hřbitovních záznamech je veden pod jménem Zach, ačkoli není pochyby o tom, že jde o Karla Zappa, jak jsem místním ohledáním na hřbitově zjistil. Den pohřbu i jméno je tedy nesprávně uvedeno. Karel Zapp byl žákem pražské akademie a školil se též u Schmitzbergra v Mnichově a u G. Bissingra v Paříži. Pocházel z umělecky nadané a citící rodiny; jeho otec byl známým českým rytcem a intagliistou a jeho strýc K. V. Zap byl proslulým dějepiscem a archeologem. Jeho teta Honoráta Zapová, rodným jménem z Wiśniowských, hojně překládala do češtiny a psala básně i spisy vychovatelského zaměření. V tomto ovzduší vyrůstal Karel Zapp a věnoval se rytectví a heraldice; napsal dílo „Heraldika vzhledem na potřebu uměleckého průmyslu“. V městské obrazárně jsem v roce 1942 našel znak malovaný Karlem Zappem, jež v r. 1912 věnovala paní Marie Zappová, vdova po umělci; nyní je tento znak uložen v městském muzeu a dosud se mně nepodařilo jej určit. Jeho znakopis zní takto: V zeleném štítu zlatý orlí stoják; na korunované kolčí přilbě zlaté rohy kozoroží, přivrácené; krydla zelenozlatá. — Prof. A. Weischara.

Kokořové z Kokořova patřili k prastaré české šlechtě, neboť již v r. 1123 jest uveden v dopise krále Přemysla Otakara I. rytíř Podiva z Kokořova. Tento staročeský rod pocházel z vesnice Kokořova u Někmiře v plzeňském kraji. Z r. 1401 je zmínka o Petru z Tatinné, majiteli Kokořova. Podrobnější zmínky jsou o Petru z Kokořova, jež byl ženat s Kateřinou Libštejnskou z Kolovrat; jejich syn Adam Jiří byl král, radou, zemským soudcem a krajským hejmanem. Zemřel v r. 1633 bezdětek. Jiný Petr z Kokořova přikoupil ke Kokořovu další statek; zemřel v r. 1531. Rodina Kokořovských byla zapletena do povstání v r. 1618, ale vyšla po potlačení vzpoury jen s pokutami na penězích. Rod se časem rozvětvil a zbohatl, jeho členové zastávali významné veřejné funkce; v r. 1680 byl povýšen do hraběcího stavu. Prvním hrabětem byl Ferdinand Kokořovec z Kokořova (zemřel 1700) a měl za manželku Adalaidu, dceru Jana Bedřicha barona z Printzenau. Posledním potomkem rodu byl Ludvík Prokop (1833—1878), pán na fideikomisním rodovém panství; měl za manželku Karolu hraběnku z Mitrovic a Schönfeldu. Zemřel bezdětek, čímž rod vyhasl po meči. Zachovalo se ex libris pánů Kokořovců z Kokořova, jež pochází asi z r. 1700; je na něm zobrazen erb bez jakýchkoli dalších ozdob. Znakopis: Štít červeně-černě nazděl dělený, na korunované přilbě buvolí rohy, krydla červeno-černá; štít drží dva lvi jako štítonoši. Erb pomíjí pravidlo kovu na barvu a zcela připomíná znak Vratislavů z Mitrovic. — K. J. Obrátil.

Jak byli trestáni rytíři. Když byl rytíř odsouzen pro nectné činy k ztrátě rytířské důstojnosti, byla jeho zbroj před jeho zrakem rozlámana na kusy a vržena mu k nohám; jeho koni byl utat ohon. Rytířův štít byl za dolní okraj přivázan k sedlu starého sešlého koně a vláčen blátem, rytíř pak byl při tom shromážděným lidem zasypán potupnými slovy a knězem proklet. Herold se po třikrát hlasitě tázal, kdo že je tento rytíř. A když persevant hlásil jeho jméno, tu herold zvolal, že to není on, že to není rytíř, nýbrž věrolomník, zrádce a křivopřísežník. Pak byla rytíři nalita na hlavu vřelá voda, čímž symbolicky byla s něho smyta jeho někdejší svatá hodnost. Byl pak přikryt rubášem a na provaze vlečen do kostela, kde nad ním byly konány modlitby, jako by byl mrtev. — J. Svátek.

Má Schopenhauer pravdu? „Ti, kdož se chopili vědy a umění z touhy po výdělku, s přezíráním označují jako diletanty ty, kdož provozují vědu a umění z lásky a z radosti k nim.“ Je to známý výrok filosofa pesimismu, jak jest Arthur Schopenhauer označován, a jest ovšem poněkud zálužný, neboť jako by se snažil naznačovat, že ti, kdož se věnují vědě neb umění jako svému povolání, činí tak jen pro výdělek, ačkoli dobře víme, že právě naopak většina vědců i umělců z povolání milují svůj obor zpravidla ještě více nežli diletanty. A kromě toho je přece jen nutno přihlídat k výsledkům práce, k dílu. Co platno nedokonalé dílo, třeba konané s nadšením, vedle díla po všech stránkách dokonalého, byť bylo provedeno ve výkonu povolání, či jak praví Schopenhauer, z touhy po výdělku. A tak ačkoli se rádi zamyslíme nad větou filosofa, přece se vrátíme k svému názoru, že práce diletantů jsou užitečné jen tehdy, jsou-li konány pod vedením odborníků vědecky školených. Což platí i o heraldice. — J. M.